

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

İŞİL YAYKIR BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2013/2284)

Karar Tarihi: 15/4/2014

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan	: Alparslan ALTAN
Üyeler	: Serdar ÖZGÜLDÜR Celal Mümtaz AKINCI Muammer TOPAL M. Emin KUZ
Raportör	: Şebnem NEBİOĞLU ÖNER
Başvurucu	: Işıl YAYKIR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, öğretmen olarak görev yaptığı okul idaresi görevlilerince, özel hayatına ait bilgilerin toplanması, aleyhinde hukuksuz idari işlemler yapılması ve bu suretle kendisine mobbing uygulanması, belirtilen eylemler nedeniyle yaptığı suç duyurusu üzerine şüpheliler hakkındaki evrakın işleminden kaldırılmasına karar verilmesi ve yapılan soruşturmanın adil olmaması nedeniyle, Anayasa'nın 17., 20. ve 36. maddelerinde tanımlanan haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüş, ihlalin tespitiyle yeniden yargılama yapılmasına karar verilmesini talep etmiştir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 2/4/2013 tarihinde Anayasa Mahkemesi'ne doğrudan yapılmıştır. İdari yönden yapılan ön incelemede başvurunun Komisyona sunulmasına engel bir durumun bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölümün Birinci Komisyonunca, kabul edilebilirlik incelemesi Bölüm tarafından yapılmak üzere dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

4. Başvuru formu ve eklerinde belirtildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu öğretmen olarak görev yapmaktadır.

6. Başvurucu tarafından 17/7/2012 tarihinde Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına verilen dilekçe ile, görev yaptığı okulun yönetim kadrosunda yer alan ve okulda çalıştığı belirtilen dört şüpheli hakkında, kendisinin de eserleriyle iştirak ettiği bir resim sergisinde izinsiz olarak sağlık durumu hakkında sorular sorulduğu, sergiye dahil olan eserlerinin fotoğraflarının çekildiği, toplanan kişisel bilgilerinin okul idaresine iletilmesi sonucunda

hakkında disiplin soruşturması başlatıldığı, belirtilen işlem ve başka bir takım hukuksuz işlemler yapılmak suretiyle idarece kendisine mobbing uygulandığı belirtilerek suç duyurusunda bulunulmuştur.

7. Şüphelilerden üçü hakkında düzenlenen ön inceleme raporuna istinaden, Çankaya Kaymakamlığının 23/11/2012 tarih ve 2012/40 sayılı evrakı kapsamında, ileri sürülen iddiaların sübuta ermemesi nedeniyle, ilgililer hakkında soruşturma izni verilmemesine karar verilmiştir.

8. Ankara Cumhuriyet Başsavcılığının 29/11/2012 tarih ve S.2012/86493 sayılı kararı ile, evrakın işleminden kaldırılmasına karar verilmiştir.

9. Başvurucu tarafından soruşturma izni verilmemesi kararına karşı yapılan itiraz Ankara Bölge İdare Mahkemesi 1. Kurulunun 7/2/2013 tarih ve E. 2012/567, K.2013/67 sayılı kararı ile, ön inceleme raporu ve eki belgelerde yer alan tespitlerin isnat edilen eylemden dolayı Cumhuriyet Başsavcılığınca hazırlık soruşturması yapılmasını gerektirecek nitelik ve yeterlikte olmadığına anlaşıldığı belirtilerek reddedilmiştir.

10. Ret kararı 4/3/2013 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiştir.

11. Başvurucu tarafından, toplanan şahsi bilgilerine istinaden hakkında disiplin soruşturması yapıldığı belirtilmekle ve soruşturmanın akıbetine dair bir bilgi verilmemekle beraber, başvuru dosyası kapsamında yer alan muhakkik raporunda, başvurucu tarafından raporlu iken resim sergisi açtığı iddiasının yanı sıra, başka bir takım iddialara da istinaden inceleme yapıldığı ve raporda, başvurucunun hakkında disiplin soruşturması yürütüldüğünü belirttiği eylemlerle ilgili kanaatin belirtildiği kısımda, eylemlerin herhangi bir disiplin suçuna karşılık gelmediği tespitine yer verildiği, ancak diğer bir iddia kapsamında vazifesinin ifasında özensiz olduğu sonuç ve kanaatine ulaşıldığının belirtildiği anlaşılmaktadır.

B. İlgili Hukuk

12. 4/12/2004 tarih ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 172. ve 173. maddeleri.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

13. Mahkemenin 15/4/2014 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 2/4/2013 tarih ve 2013/2284 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

14. Başvurucu, öğretmen olarak görev yaptığını, görev yaptığı okulun yönetim kadrosunda yer alan şahısların talimatıyla okulda çalışan kişilerce, kendisinin de eserleriyle iştirak ettiği bir resim sergisinde izinsiz olarak sağlık durumu hakkında sorular sorulduğunu, sergiye dâhil olan eserlerinin fotoğraflarının çekildiğini, özel hayatına ilişkin olarak toplanan kişisel bilgilerinin okul idaresine iletilmesi sonucunda hakkında disiplin soruşturması başlatıldığını, belirtilen işlem ve başka bir takım hukuksuz işlemler yapılmak suretiyle idarece kendisine mobbing uygulandığını, belirtilen eylemler nedeniyle yaptığı suç duyurusu üzerine şüpheliler hakkındaki evrakın soruşturma izni verilmemesi nedeniyle işleminden kaldırılmasına karar verildiğini, yaptığı itirazın da reddedildiğini, belirtilen kararların gerekçesiz olduğunu ve bu kapsamda yapılan soruşturmanın adil olmadığını beyan ederek, Anayasa'nın 17. 20. ve 36. maddelerinde tanımlanan haklarının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

B. Değerlendirme

1. Adil Yargılanma Hakkının İhlal Edildiği İddiası Yönünden

15. Başvurucu, görevi kötüye kullanma iddiasıyla Ankara Cumhuriyet Başsavcılığının S.2012/86493 sayılı dosyası kapsamında yaptığı şikâyet sonucunda eksik incelemeye ve hatalı değerlendirmeye dayalı olarak şüpheliler hakkındaki evrakın işlemden kaldırılmasına karar verildiğini ve soruşturma kapsamında verilen kararların gerekçesiz olduğunu belirterek, Anayasa'nın 36. maddesinde tanımlanan hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

16. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir:

“Herkes, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilir. Başvuruda bulunabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması şarttır.”

17. 30/11/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un, “Bireysel başvuru hakkı” kenar başlıklı 45. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Herkes, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve buna ek Türkiye'nin taraf olduğu protokoller kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilir.”

18. Anılan Anayasa ve Kanun hükmüne göre, Anayasa Mahkemesine yapılan bir bireysel başvurunun esasının incelenebilmesi için, kamu gücü tarafından müdahale edildiği iddia edilen hakkın Anayasa'da güvence altına alınmış olmasının yanı sıra Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (Sözleşme) ve Türkiye'nin taraf olduğu ek protokollerinin kapsamına da girmesi gerekir. Bir başka ifadeyle, Anayasa ve Sözleşme'nin ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi mümkün değildir (B. No. 2012/1049, 26/3/2013, § 18).

19. Anayasa'nın “Hak arama hürriyeti” kenar başlıklı 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

“Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir.”

20. AİHS'nin “Adil yargılanma hakkı” kenar başlıklı 6. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

“Herkes medeni hak ve yükümlülükleri ile ilgili uyuşmazlıklar ya da cezai alanda kendisine yöneltilen suçlamalar konusunda karar verecek olan, kanunla kurulmuş bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından davasının makul bir süre içinde, hakkaniyete uygun ve açık olarak görülmesini istemek hakkına sahiptir.”

21. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında herkesin meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahip olduğu belirtilmiştir. Anayasa'da adil yargılanma hakkının kapsamı düzenlenmediğinden bu hakkın kapsam ve içeriğinin, Sözleşme'nin “Adil yargılanma hakkı” kenar başlıklı 6. maddesi çerçevesinde belirlenmesi gerekir (B. No. 2012/13, 2/7/2013, § 38).

22. Sözleşme'nin adil yargılanma hakkını düzenleyen 6. maddesinde adil yargılanmaya ilişkin hak ve ilkelerin “*medeni hak ve yükümlülükler ile ilgili uyumsuzlukların*” ve bir “*suç isnadının*” esasının karara bağlanması esnasında geçerli olduğu belirtilerek hakkın kapsamı bu konularla sınırlandırılmıştır. Bu ifadeden, hak arama hürriyetinin ihlal edildiği gerekçesiyle bireysel başvuruda bulunabilmek için, başvurucaunun ya medeni hak ve yükümlülükleriyle ilgili bir uyumsuzluğun tarafı olması ya da başvurucauya yönelik bir suç isnadı hakkında karar verilmiş olması gerektiği anlaşılmaktadır (B. No. 2012/917, 16/4/2013, § 21).

23. Bir ceza davasında üçüncü kişilerin suçlanması veya cezalandırılmasını talep eden mağdur, suçtan zarar gören, şikâyetçi veya katılan sıfatını haiz kişiler, adil yargılanma hakkının koruma alanı dışında kalmaktadır. Bu kuralın istisnaları, ceza davasında medenî hak talebine imkân veren bir sistemin benimsenmiş veya ceza davası sonucunda verilen kararın hukuk davası açısından etkili ya da bağlayıcı olması hâlleridir (B. No. 2013/1845, 7/11/2013, § 37; Benzer yöndeki AİHM kararı için bkz. *Perez/Fransa*, B. No. 47287/99, 12/2/2004, § 70).

24. Hukuk sistemimiz açısından, 5271 sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesi ile ceza muhakemesinde şahsi hak iddiasında bulunma imkânı ortadan kalkmış olup, başvurucaunun ceza muhakemesi sürecinde medeni haklarını ileri sürme imkânı bulunmamaktadır. Ayrıca somut olayda başvurucaunun isteğinin üçüncü kişilerin cezalandırılmasıyla, verilen kovuşturmayaya yer olmadığına dair kararın etkilerinin de ceza muhakemesi süreci ile sınırlı olduğu ve başvurucaunun iddiaları göz önünde bulundurulduğunda hukuk yargılaması açısından bağlayıcı bir etkisi bulunmadığı anlaşılmaktadır.

25. Açıklanan nedenlerle, Anayasa'nın 36. maddesine dayanan ihlal iddiasının konusunun, Anayasa'da güvence altına alınmış ve Sözleşme kapsamında yer alan temel hak ve özgürlüklerin koruma alanı dışında kaldığı anlaşılmalı, başvurucaunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin “*konu bakımından yetkisizlik*” nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Anayasa'nın 17. ve 20. Maddelerinin İhlal Edildiği İddiası Yönünden

26. Başvuruca, öğretmen olarak görev yaptığı okul idaresi görevlilerince, özel hayatına ait bilgilerin toplandığını, bu bilgilere ve başka bir kısım eylemlere istinaden aleyhinde hukuksuz idari işlemler yapıldığını ve bu suretle kendisine mobbing uygulandığını belirterek, Anayasa'nın 17. ve 20. maddelerinde tanımlanan haklarının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

27. Anayasa'nın 17. maddesinin birinci ve üçüncü fıkraları şöyledir:

“Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir.

...

Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz.”

28. Anayasa'nın “*Özel hayatın gizliliği*” kenar başlıklı 20. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

“Herkes, özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. Özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamaz.”

29. Sözleşme'nin "*İşkence yasağı*" kenar başlıklı 3. maddesi şöyledir:

"Hiç kimseye işkence veya insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele veya ceza uygulanamaz."

30. Sözleşme'nin "*Özel ve aile hayatına saygı hakkı*" kenar başlıklı 8. maddesi şöyledir:

"(1) Herkes özel ve aile hayatına, konutuna ve yazışmasına saygı gösterilmesi hakkına sahiptir."

"(2) Bu hakkın kullanılmasına bir kamu makamının müdahalesi, ancak müdahalenin yasayla öngörülmüş ve demokratik bir toplumda ulusal güvenlik, kamu güvenliği, ülkenin ekonomik refahı, düzenin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için gerekli bir tedbir olması durumunda söz konusu olabilir."

31. Anayasa'nın 17. maddesinin birinci fıkrasında, herkesin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahip olduğu belirtilmekte olup, bu düzenlemede yer verilen maddi ve manevi varlığı koruma ve geliştirme hakkı, Sözleşme'nin 8. maddesi çerçevesinde özel yaşama saygı hakkı kapsamında güvence altına alınan fiziksel ve zihinsel bütünlük hakkı ile, bireyin kendisini gerçekleştirme ve kendisine ilişkin kararlar alabilme hakkına karşılık gelmektedir (B. No. 2013/2187, 19/12/2013, § 30).

32. Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında ise kimseye "*işkence*", "*eziyet*" yapılamayacağı ve kimsenin "*insan haysiyetiyle bağdaşmayan*" muamele ve cezaya tabi tutulamayacağı düzenlenmiş olup, hüküm Sözleşme'nin 3. maddesi kapsamında güvence altına alınmış olan hukuksal çıkarları kapsamaktadır. Belirtilen düzenlemede yer alan ifadeler arasında bir yoğunluk farkı bulunmakta olup, kişinin maddi ve manevi varlığının bütünlüğüne en ağır şekilde zarar veren muamelelerin "*işkence*", bu seviyeye varmayan fakat yine de vücutta zarar ya da yoğun fiziksel veya ruhsal ızdırap veren insanlık dışı muamelelerin "*eziyet*", küçük düşürücü ve alçaltıcı nitelikteki daha hafif muamelelerin ise "*insan haysiyetiyle bağdaşmayan*" muamele veya ceza olarak belirlenmesi mümkündür (B. No. 2012/969, 18/9/2013, § 22).

33. Ancak, bir eylemin Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasının kapsamına girebilmesi için asgari bir ağırlık düzeyine ulaşmış olması gerekir. Bu asgari eşiğin aşılıp aşılmadığının belirlenmesinde her somut olayın özellikleri dikkate alınarak bir değerlendirme yapılması esastır. Bu bağlamda, muamelenin süresi, fiziksel ve manevi etkileri ile mağdurun cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumu gibi faktörler önem taşımaktadır (B. No. 2012/969, 18/9/2013, § 23). Somut olaydaki veriler ışığında, belirtilen ağırlık eşiğinin altında kalan muamele ve eylemlerin ise, diğer haklar kapsamında değerlendirilmesi mümkündür.

34. AİHM içtihadında da, başvuru konusu iddiaların Sözleşme'nin 3. maddesinin güvence kapsamında yer alması için minimum bir ağırlığa varması gerektiği kabul edilmekte ve acımasız, insanlık dışı veya küçük düşürücü muamele veya cezanın ağır ve kasıt içeren şekli olarak kabul edilen işkencenin, şiddetli acı veya eziyet uygulanması, acının kasıtlı olarak uygulanması ve bilgi almak, cezalandırmak veya korkutmak gibi amaçlı bir muameleyi içermesi gerektiği benimsenmektedir. Önceden tasarlanarak saatlerce uygulanan ve gerçek yaralar ve en azından ağır fiziki ve ruhsal acılar çektiren muameleler ise insanlık dışı muamele olarak değerlendirilmektedir. Küçük düşürücü muamelenin ise, mağdurlarda korku ve aşağılık duygusu oluşturan, küçük düşürücü ve alçaltıcı nitelikte olan muameleleri ifade ettiği kabul etmekte ancak, söz konusu muamelenin amacının ilgili kişiyi küçük düşürmek

veya alçaltmak olup olmadığı ve sonuçları itibarıyla mağdurun kişiliğini Sözleşme'nin 3. maddesi ile uyuşmayan bir olumsuzlukta etkileyip etkilemediği üzerinde durulmaktadır (Bkz. *Costello-Roberts/Birleşik Krallık*, B. No. 13134/87, 25/3/1993, § 30; *Labita/İtalya*, [BD], B. No. 26772/95, 06/04/2000, § 120, *Hurtado/İsviçre*, B. No. 17549/90, 28/1/ 1994, § 67).

35. Yukarıda yer verilen tespitlerden de anlaşılacağı üzere, doğası gereği cezaların veya menfi hareket ve eylemler ile olumsuz hayat deneyimlerinin, kişinin fiziki ve ruhsal değerlerini etkilemesi ve kişide stres, üzüntü ve sair menfi tezahürlere yol açması ve bu etkileri açısından özellikle küçük düşürücü muamele kavramını çağrıştırması mümkün olmakla birlikte, belirtilen eylemlerin Sözleşme'nin 3. maddesi anlamında işkence, insanlık dışı veya küçük düşürücü muamele ve bu kavramların Anayasa'nın 17. maddesinde yer verilen muadilleri olan işkence, eziyet veya haysiyetle bağdaşmayan muamele veya ceza olarak nitelendirilebilmesi için, mağdurun subjektif niteliklerinin yanı sıra muamelenin uygulanış şekli ve yöntemi ile özellikle meydana getirdiği fiziksel ve ruhsal etkiler açısından önemli bir ağırlığa ulaşmış olması gerekmektedir.

36. Belirtilen tespitler ışığında somut olay incelendiğinde, başvuru tarafından esasen, görev yaptığı okulun yönetim kadrosunda yer alan ve okulda çalıştığı belirtilen kişilerce, kendisinin de eserleriyle iştirak ettiği bir resim sergisinde izinsiz olarak sağlık durumu hakkında sorular sorulduğu, sergiye dâhil olan eserlerinin fotoğraflarının çekildiği, toplanan kişisel bilgilerinin okul idaresine iletilmesi sonucunda hakkında disiplin soruşturması başlatılması suretiyle manevi zarara uğratıldığı ve bu kapsamda Anayasa'nın 17. maddesinin ihlal edildiği iddiasıyla başvuruda bulunduğu anlaşılmaktadır. Başvuru tarafından iddia edilen eylemlerin fiziksel ve manevi etkileri, süresi ve yoğunluk derecesi gibi unsurların değerlendirilmesi neticesinde; başvurucağın da iştirak ettiği bir resim sergisinde, resimlerinin fotoğraflanması ve sağlık durumu hakkında sorular sorulmasının sistematik bir muamele tarzına işaret etmeyip münferit hadiselerden ibaret olduğu anlaşılmaktadır. Belirtilen eylemlerin kişilik haklarını ihlal ederek, başvurucağın üzerinde fiziki ve ruhsal etkilerinin olması mümkün olmakla birlikte, özellikle kamu görevlisi olan başvurucağın hakkında bir disiplin soruşturması yürütülmesinin, muamelenin uygulanış şekli ve yöntemi ile özellikle meydana getirdiği fiziksel ve ruhsal etkiler açısından, başvurucağın yaşı ve mesleki statüsü de nazara alındığında, Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrası kapsamında değerlendirilmesi için gerekli olan asgari eşiği aştığı söylenemez.

37. Başvurucağın tarafından ayrıca, mobbing teşkil ettiği iddia edilen eylemler kapsamında, özel yaşamına ait unsurların sorgulandığı ve bu alana ait bilgilerin elde edilerek kullanıldığı belirtilmektedir. Anayasa'nın 20. maddesinin birinci fıkrasında yer alan özel yaşamın gizliliği hakkı kapsamında korunan hukuksal çıkarlardan biri de bireyin mahremiyet hakkı olup, bireyin kendisine ilişkin herhangi bir bilginin, kendi rızası olmaksızın açıklanmaması, yayılmaması, bu bilgilere başkaları tarafından ulaşılamaması ve rızası hilafına kullanılmaması, kısaca bu bilgilerin mahrem kalması konusunda menfaati bulunmaktadır.

38. Belirtilen nedenlerle başvurucağın şikâyetinin, özel yaşamın gizliliği ve maddi ve manevi varlığın korunması hakları ile bağlantılı olarak Anayasa'nın 17. maddesinin birinci fıkrası ve 20. maddesinin kapsamında değerlendirilmesi uygun görülmüştür.

39. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir:

“... Başvuruda bulunabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması şarttır.”

40. 6216 sayılı Kanun'un, “Bireysel başvuru hakkı” kenar başlıklı 45. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

“İhlale neden olduğu ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal için kanunda öngörölmüş idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının bireysel başvuru yapılmadan önce tüketilmiş olması gerekir”

41. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 45. maddesinin (2) numaralı fıkrasında, bireysel başvuruda bulunulmadan önce, ihlal iddiasının dayanağı olan işlem, eylem ya da ihmal için kanunda öngörölmüş olan idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının tüketilmiş olması gerektiği belirtilmiştir. Temel hak ihlallerini öncelikle derece mahkemelerinin gidermekle yükümlü olması, kanun yollarının tüketilmesi koşulunu zorunlu kılar (B. No. 2012/1027, 20, 12/2/2013, §§ 19–20; B. No. 2012/13, 2/7/2013, § 26).

42. Ancak belirtilen hükümlerde yer verilen olağan başvuru yolları ibaresinin, başvuruçunun şikâyetleri açısından makul bir başarı şansı sunabilecek ve bir çözüm sağlayabilecek nitelikte, kullanılabilir ve etkili başvuru yolları olarak anlaşılması gerekmektedir. Ayrıca, başvuru yollarını tüketme kuralı ne kesin ne şekli olarak uygulanabilir bir kural olup, bu kurala riayet denetlenmesinde münferit başvurunun koşullarının dikkate alınması esastır. Bu anlamda, yalnızca hukuk sisteminde bir takım başvuru yollarının varlığının değil, aynı zamanda bunların uygulama şartları ile başvuruçunun kişisel koşullarının gerçekçi bir biçimde ele alınması gerekmektedir. Bu nedenle başvuruçunun, kendisinden başvuru yollarının tüketilmesi noktasında beklenebilecek her şeyi yerine getirip getirmediğinin başvurunun özellikleri dikkate alınarak incelenmesi gerekir (B. No. 2013/2355, 7/11/2013, § 28; Benzer yöndeki AİHM kararı için bkz. *İlhan /Türkiye*, B. No. 22277/93, 27/7/2000, §§ 56–64).

43. Bireyin fiziksel ve zihinsel bütünlüğü, Anayasa'nın 17. maddesinde yer verilen *“maddi ve manevi varlık”* kapsamında yer almaktadır. Devlet, bireyin maddi ve manevi varlığının bir parçası olan fiziksel ve zihinsel bütünlüğe keyfi olarak müdahale etmemek ve üçüncü kişilerin saldırılarını önlemekle yükümlüdür. Ancak Devletin, bireylerin maddi ve manevi varlığına yönelik olarak yapılan müdahalelere karşı etkili mekanizmalar kurma çerçevesindeki pozitif yükümlülüğü, tüm müdahale türleri açısından mutlaka cezai soruşturma ve kovuşturma yapılmasını gerekli kılmaz. Belirtilen haksız müdahalelere karşı bireyin korunması hukuk muhakemesi yoluyla da mümkündür. Nitekim fiziksel ve zihinsel bütünlüğe yapılan müdahaleler için ülkemizde hem cezai hem de hukuki koruma öngörölmüştür. Ancak hukukumuz açısından, mobbing teşkil eden ve psikolojik taciz, şiddet ve yıldırma türünden davranış grubu olarak kabul edilen ve somut başvuruya konu eylemlere benzer eylemlerin içinde ceza hukuku anlamında suç teşkil eden fiillerin yer alması durumunda, bu alandaki yaptırımlara tabi tutulma olanağı bulunmakla beraber, özel hukuk anlamında bu tür fiillerin tazminat davasına konu edilebildiği görölmektedir. Yargı kararları nazara alındığında, belirtilen tazmin imkanının, kişinin kamu görevlisi veya özel hukuka tabi bir hizmet sözleşmesi çerçevesinde görev yapması nazara alınarak, hem idari yargı hem de adli yargı alanında yer alan yargısal makamlarca sağlandığı anlaşılmaktadır (Y.H.G.K. 25/9/2013 tarih ve E.2012/9-1925, K.2013/1407; Danıştay 8. Dairesi 16/4/2012 tarih ve E.2008/10606, K.2012/1736). Dolayısıyla bir bireyin, somut başvuruda belirtilen fiillere benzer eylemler vasıtasıyla fiziksel ve zihinsel bütünlüğüne müdahale edildiği iddiasıyla, hukuk davası yoluyla daha etkin bir giderim sağlaması mümkündür (B. No. 2013/1123, 2/10/2013, § 35). Ayrıca, belirtilen müdahale biçiminin içerisinde, kişinin mahremiyet alanına dâhil olan bilgilerin, kendi rızası olmaksızın açıklanması, yayılması, bu bilgilere başkaları tarafından ulaşılması ve rızası hilafına kullanılması, kısaca bu bilgilerin mahrem kalması konusundaki birey menfaatine aykırı eylem ve davranışların bulunması da mümkündür.

44. Hukuka veya sözleşmeye aykırı bir fiil nedeniyle başkasına verilmiş olan zararın tazmin edilmesi yükümlülüğünü ifade eden hukuki sorumluluk, ceza hukuku alanında suç olarak adlandırılan insan davranışına göre daha geniş bir hukuka aykırı davranış grubunu kapsamaktadır. Bir eylemin suç teşkil edebilmesi için ilgili kanunda açıkça tanımlanması gerekirken haksız fiil için böyle bir sınırlamaya yer verilmemektedir. Ayrıca, ceza hukuku alanında taksire dayalı sorumluluğun istisnai nitelik taşımasına rağmen, kasten veya taksirle başkalarına verilen zararın hukuki sorumluluk kapsamında giderim imkânının daha fazla olduğu, ceza hukuku alanında objektif sorumluluğa yer verilmezken hukuki sorumluluk alanında objektif sorumluluk esasının da etkin şekilde uygulandığı ve hukuki sorumluluk alanında aynı maddi vakıalar çerçevesinde daha düşük bir ispat standardı kullanılarak kişisel sorumluluğun söz konusu olabildiği anlaşılmaktadır. Bunun yanı sıra, hukuk sistemimizde ceza muhakemesinde şahsi hak iddiasında bulunma imkânı ortadan kaldırılırken, hukuki sorumluluk alanındaki tazmin yükümlülüğünün asıl gayesinin zarar görenin zararının telafi edilmesi olduğu nazara alındığında, özellikle somut başvuruya konu ihlal iddiasına benzer uyuşmazlıklar açısından, hukuki tazmin yolunun daha yüksek başarı şansı sunabilecek, kullanılabilir ve etkili bir başvuru yolu olduğu anlaşılmaktadır.

45. Başvuruya konu olayda, başvuru tarafından görev yaptığı okulun yönetim kadrosunda yer alan ve okulda çalıştığı belirtilen şüpheliler hakkında, kendisinin de eserleriyle iştirak ettiği bir resim sergisinde izinsiz olarak sağlık durumu hakkında sorular sorulduğu, sergiye dahil olan eserlerinin fotoğraflarının çekildiği, toplanan kişisel bilgilerinin okul idaresine iletilmesi sonucunda hakkında disiplin soruşturması başlatıldığı, belirtilen işlem ve başka bir takım hukuksuz işlemler yapılmak suretiyle idarece kendisine mobbing uygulandığı belirtilerek suç duyurusunda bulunulduğu, yürütülen soruşturma sonucunda şüpheliler hakkındaki evrakın işleminden kaldırılmasına karar verildiği, ancak başvuru tarafından somut başvuru açısından daha etkili bir giderim yolu olan hukuk davası açma yoluna gidilmediği anlaşılmaktadır.

46. Yukarıda yer verilen tespitler çerçevesinde, fiziksel ve zihinsel bütünlüğe ve mahremiyet alanına ait unsurlara karşı yapıldığı iddia edilen müdahaleler ile ilgili olarak, başvuru tarafından yalnızca ceza muhakemesi yoluna başvurulmuş olduğu nazara alındığında, Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunabilmek için etkili başvuru yollarının tüketilmesi koşulunun yerine getirildiği söylenemez.

47. Açıklanan nedenlerle, başvuru tarafından fiziksel ve zihinsel bütünlüğüne ve mahremiyet alanına ait unsurlara karşı yapıldığı iddia edilen müdahaleler ile ilgili olarak yalnızca ceza muhakemesi yoluna başvurulduğu ve somut başvuru açısından daha etkili bir giderim yolu olan hukuk davası açma imkânı kullanılmaksızın bireysel başvuruda bulunulduğu anlaşıldığından, başvurunun bu kısmının “başvuru yollarının tüketilmemesi” nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucunun,

1. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının “konu bakımından yetkisizlik”,

2. Anayasa'nın 17. ve 20. maddelerinin ihlal edildiğine yönelik iddialarının “başvuru yollarının tüketilmemesi”,

nedenleriyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

Başvuru Numarası : 2013/2284
Karar Tarihi : 15/4/2014

B. Yargılama giderlerinin başvuru üzerinde bırakılmasına,
15/4/2014 tarihinde **OY BİRLİĞİYLE** karar verildi.

Başkan
Alparslan ALTAN

Üye
Serdar ÖZGÜLDÜR

Üye
Celal Mümtaz AKINCI

Üye
Muammer TOPAL

Üye
M. Emin KUZ